

SAMOSTAN I CRKVA SPLITSKIH KLARISA PRILOG ZA EMILIJA VECCHIETTIJA

D i a n a D e š a

UDK 726.54 + 726.7] (497.13 Split) "18/19"

Izvorni znanstveni rad

Diana Deša

Split, Muzej grada Splita

U članku se objavljuje arhivska građa i nacrti u posjedu splitskih klarisa koja potvrđuje autorstvo Emilija Vecchietija u izgradnji tog samostanskog kompleksa s crkvom. Iznosi se i arhivska građa po kojoj se doznaje da je autor pokrajnih oltara crkve Pavao Bilinić. Zbog zatvorenosti reda arhivska građa nije bila dostupna širem krugu stručnjaka, a sigurno je da korišteni dio nije sve što posjeduju klarise. Autorica iznosi podatke o prilikama koje su pratile tok gradnje i samostanskog sklopa i daje stilske odrednice vremena, čime se pridonosi boljem poznavanju graditeljske djelatnosti u Splitu na prijelazu 19. u 20. stoljeće.

Krenuvši od jedne bilješke Dujma Srećka Karamana prema kojoj je Emilio Vecchieti, čiji sam graditeljski udio u oblikovanju Splita 19. stoljeća željela dopuniti, projektant jednog samostanskog sklopa,¹ dovela me do splitskih Klarisa. Tu sam u nesređenoj arhivskoj građi uistinu našla dokumentaciju koja potvrđuje sa je on projektirao to građevinsko zdanje.

Dokumenti koje čuvaju Klarise nisu sređeni prema pravilima arhivske struke, ali su uredno pohranjeni. Podijeljeni su tek u pozicije prema godinama izgradnje.² Građu čine ugovori, računi, narudžbenice i druge potvrde, a trebalo bi toj dokumentaciji pridružiti

¹ MGS, Arhiv DSK, Zaslužni Splićani PA-Z, IV, 561 (rukopis).

² Arhiv Klarisa: gradnja novog samostana (računi)
Godina 1880. (gradnja novog samostana)
Godina 1881. (gradnja novog samostana)
Godina 1882. (gradnja novog samostana)
Godina 1883. (gradnja novog samostana)
Godina 1884. (gradnja novog samostana)
Godina 1913. (gradnja novog samostana)

cjelinu naslovljenu "Progetto per la costruzione del Convento della M. N. Madri di S. Chiara in Spalato" iz godine 1881. koja u cijelosti nije sačuvana, a koju je potpisao Vecchietti. U arhivskoj građi nije nađena prepiska s projektantom, ali se on spominje kao projektant u "Zapisu o povijesti novog samostana" i u "Kronici samostana".³

Kako je ovdje riječ o postojećem samostanu i crkvi, odnosno o arhitekturi 19. stoljeća, preskačem iznošenje podataka koji se odnose na staru samostansku zgradu smještenu u jugoistočnom dijelu Dioklecijanove palače, iako ta lokacija nije bila njihov prvi dom u Splitu. Taj srednjovjekovni kompleks dočekao je 19. stoljeće u veoma lošem stanju. Dotrajalost zgrade činila je život unutar samostanskih zidina izuzetno teškim, pa se je u probuđenoj svijesti o potrebi primjerenijih i higijenskih uvjeta življenje u 19. stoljeću, inicijativnom biskupa Kalogjere, pokrenuo pitanje izgradnje novog samostana s crkvnom, što je za tu samostansku zajednicu bio golem zadatak. U nastojanju da se ideja izgradnje novog samostana ostvari, osobito se istakla č. m. Klara Linardić, koja je 1875. godine iskoristila posjetu cara Franja Josipa I. Splitu i jednim pismom koje mu je tom prilikom uputila, tražila je njegovu intervenciju da se Kalogjerina ideja sprovede u djelo.⁴ Nenadana smrt prekinula je njezina nastojanja, ali se njezina nasljednica Serafina Benvenuti založila istom revnošću da se nastavi započeta akcija.⁵

Odlučivši se, dakle, za izgradnju novog samostana s crkvom, portažila se lokacija izvan gradskih bedema, u nenaseljenim predjelima koji su se počeli urbanistički oblikovati. Nakon mnogih traženja, dilema, prijedoga i zabrane da se samostan gradi na Gripama,⁶ izbor je pao na jednu zemlju u predjelu Lučca, koja je bila vlasništvo Antonija Bajamontija, a na kojoj je od ranije postojala kapelica sv. Josipa, vlasništvo bratovštine istoga sveca. Položaj te zemlje s ucrtanom kapelicom razabire se na jednom crtežu radenom nevještom rukom nepoznata sugrađanina koja se čuva u Muzeju grada Splita i ovdje prilaže,⁷ kao i na nacrtu vlasništva Klarisa, koji se također prilaže, a na kojemu se određuje ogradni zid samostanskog kompleksa. U arhivskoj građi za 1881. godinu čuva se jedan dopis koje je notar Jakov Čudina uputio samostanu s upozorenjem da se pri gradnji ogradnog zida moraju pridržavati uputstava Kotarskog poglavarstva.⁸

Tok i uvjete gradnje može se pratiti kroz dostupnu dokumentaciju. Iz "Ugovora o otkupu zemljišta"⁹ koji su Klarise sklopile s vlasnikom zemljišta 9. lipnja 1880. godine u kancelariji Jakova Čudine doznaje se da teren čini pet obradivih čestica ukupne površine

³ Arhiv klarisa, Zapis o povijesti novog samostana, 23-24.; Kronika samostana, 8-10; M. A. Petričević, Samostan sv. Klare u Splitu 1308-1978, Symposium-Split 1979., 30

⁴ MGS, Arhiva L-K; Arhiv klarisa, Kronika..., 8; M. A. Petričević, nav. dj., 28.

⁵ Isto.

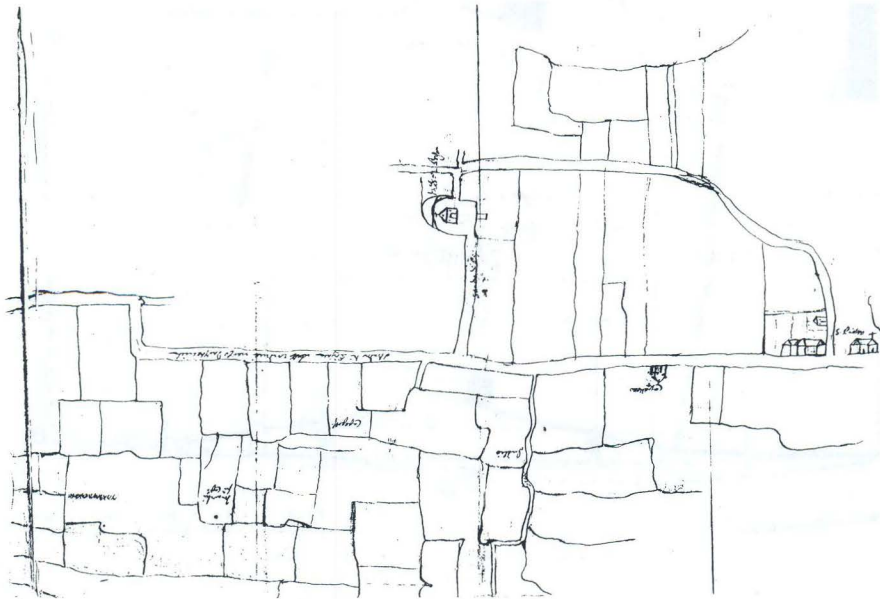
⁶ Isto.

⁷ MGS, Arhiv CC-31/XIX.

⁸ Arhiv klarisa, građa za 1881. g.

⁹ Arhiv klarisa, građa za 1880. g.:

"... il Signor Antonio Bajamonti è proprietario assoluto di cinque terreni arativi, lavorati per conto proprio, posti nella campagna di Spalato, presso la Chiesetta di San Giuseppe del Borgo Lucaz... cinque terreni costituiscono presentamente un sol corpo di terreno arativo..."

Nacr predjela Lučca s ucrtanom kapelom na cesti nazvanoj Strada verso il Poisan, Arhiv Muzeja grada Splita, Arhiv Kavanjin

6.000 m². Pregovori o otkupu sadržani su i u “zapisniku” od 10. studenog 1880. godine po kojemu se zna da je Bajamontiju za zemlju bilo isplaćeno 8.000 fiorina, a bratovštini sv. Josipa kao naknada za kapelicu 200 fiorina.

Kad je teren bio otkupljen počeo se nabavljati građevinski materijal, i iste 1880. godine bio postavljen kamen temeljac. Gradnja je započela 1881. godine, a njome je upravljao graditelj Marin Gemo.¹¹

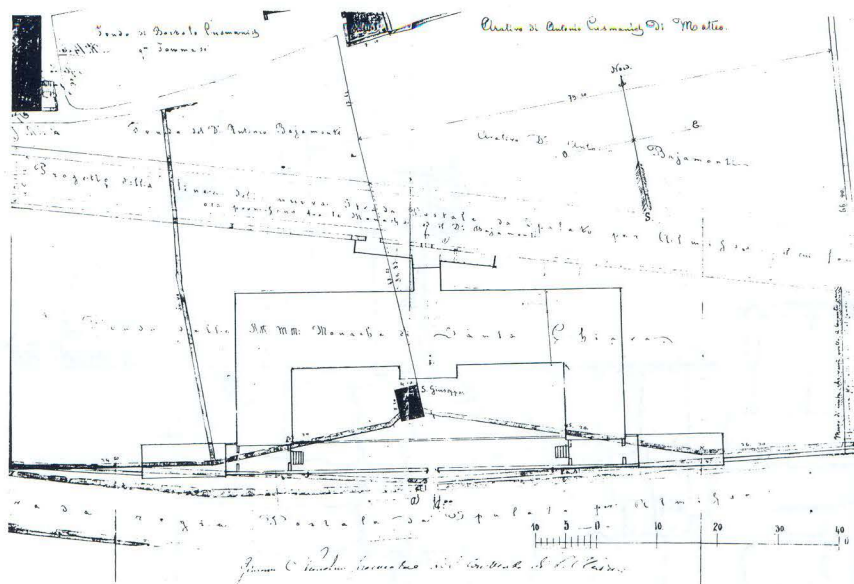
Gradnju su od samog početka pratile novčane poteškoće, pa su Klarise bile prisiljene prodati jednu svoju zemlju u Divuljama,¹² a 1900. godine i staru samostansku zgradu splitskoj Općini za 36.000 kruna. Gradnja prvog kata bila je dovršena 1883. godine kada opatice napuštaju svoj dom u starom dijelu grada i sele u punom ritualu zatvorenog samostanskog reda u noći u novi samostan noseći sobom čuveni barokni oltar, koji u staroj crkvi nije bio glavni, križ iz 14. stoljeća, skulpturu sv. Klare i sv. Frane, liturgijsko srebro i dr.¹³

¹⁰ Arhiv klarisa, grada za 1880. g.: Za pregovaračkim stolom bratovštinu su zastupali bratimi Šimun Ruščić, Marin Dumanić, Luka Duplančić, pok. Lovre, Ante Viđak, Ivan Šegvić, Duje Šegvić, pok. Frane, a klarise s. Serafina Benvenuti; *M. A. Petričević*, nav. dj., 28.

¹¹ Arhiv klarisa: Zapis o povijesti novog samostana, 2-4; Kronika samostana, 8-10; *M. A. Petričević*, nav. dj., 29.

¹² MGS, Arhiv L-K; *M. A. Petričević*, nav. dj., 30.

¹³ *M. A. Petričević*, nav. dj., 30-31.; MGS, Arhiv L-K.

Giacomo Chiudina, Nacrt samostana sv. Klare u Splitu

Na nesreću, arhivska građa koja se odnosi na najstariji dio života Klarisa u Splitu, stradala je 1783. godine kada je kuga, harajući Splituom, zakucala i na vrata samostanske zgrade, pokosivši tri opatice, nakon čega je, radi mjera sigurnosti, arhiv bio spaljen.¹⁴ Time je znatno osiromašena dokumentacija o jednom od najstarijih franjevačkih samostanskih redova, koji je, zahvaljujući činjenici da je u 18. i 19. stoljeća bio direktno pod mletačkom jurisdikcijom, uspio odoljeti Napoleonovu dekretu o ukinuću samostana.

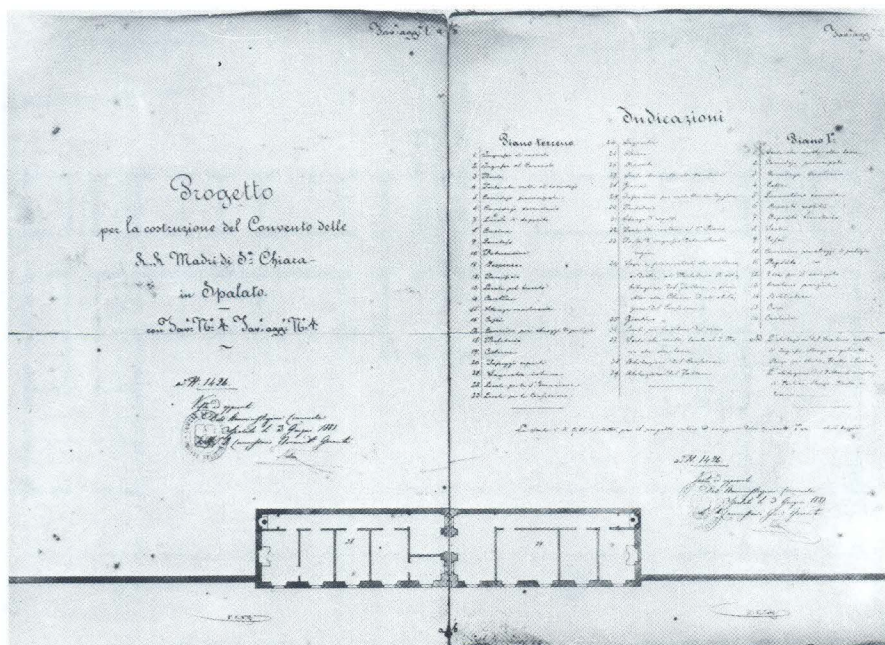
Tek 1900. godine počinje gradnja drugog kata. Građevinske radove te faze vodi graditelj Lovro Lisičić.¹⁵

Godine 1913. izdana je dozvola za nadogradnju zvonika.¹⁶ Zvonik je trebao nadvisiti postojeći luminar za 1 metar. Tim radovima upravljao je poduzetnik Ante Radica. Na žalost, nacrt zvonika kao i nacrt drugog kata nije zatečen među nacrtima. Iz arhivske građe razabire se da je ta samostanska zajednica odmah po useljenju morala angažirati cijeli niz građevinsko-zanatlijskih obrtnika na interventnim radovima. Iz tih narudžbenica i potvrda doznaju se mnoga imena zidarske, drvodjelske, bojadisarske i kovačke struke koja su djelovala u Splitu u tom vremenu. Tako je n.pr. 1907. godine Josip Šore vršio popravke na samostanskoj zgradi, a 1911. godine Ante Radica popravljao je stubišta i crkvu, dr. Josip

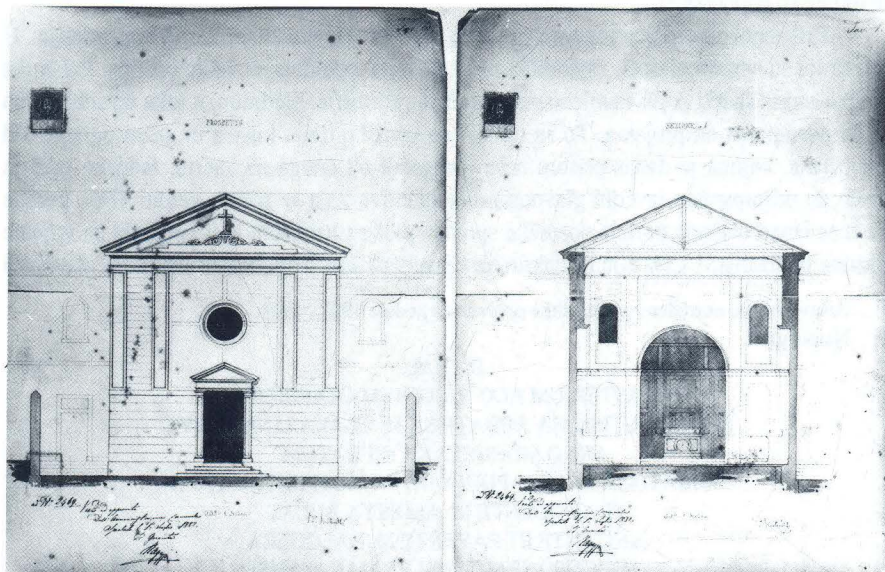
¹⁴ MGS, Arhiv L-K.

¹⁵ M. A. Petričević, nav. dj., 32.

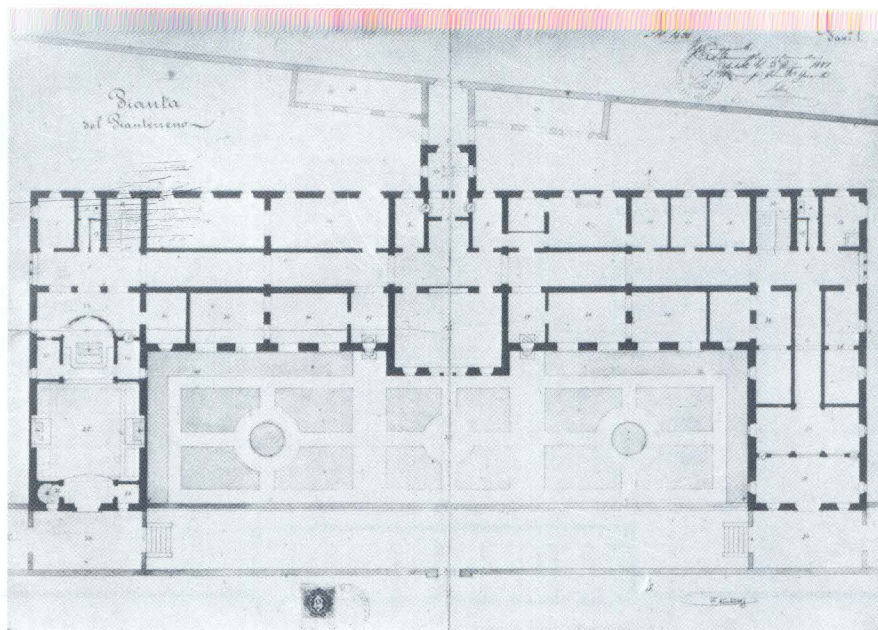
¹⁶ Arhiv klarisa, građa za 1913. g. Građevinska dozvola izdana od Općinskog upravitelja pod brojem T 656, 29. srpnja 1913. g.

Naslovna strana Vecchiettijeva projekta samostana splitskih klarisa s popisom sadržaja prostora.

E. Vecchiotti, Pročelje i presjek crkve sv. Klare u Splitu

E. Vecchiotti, Tlocrt prizemlja samostana sv. Klare u Splitu

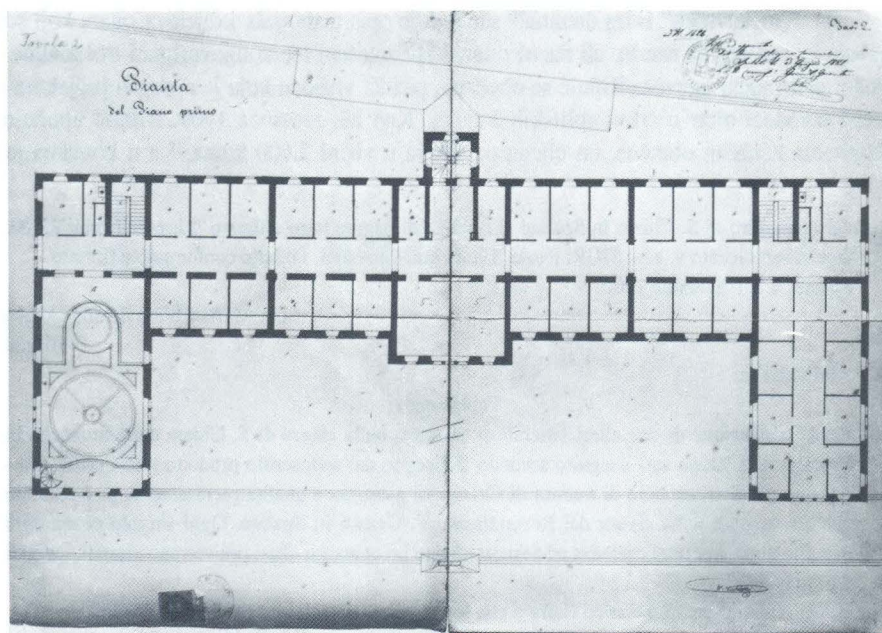
Pijević je iste godine popravljao i bojadisao zidove, a Kajo Jelaska je 1912. godine vršio drvodjelske popravke.¹⁷

Priloženi nacrti samostana predočavaju prostornu dispoziciju tog zdanja. U prizemlju su smješteni opći, zajednički sadržaji, a na katovima su ćelije opatica. Jedan list cjeline nacrta sadrži popis namjene pojedinačkih prostorija. Međutim, u toku izvedbe došlo je do odstupanja od projekta. To se odnosi na izvedbu dviju kućica uz južni ogradni zid samostana, kojima je danas pristup nešto drugačiji od onoga na nacrtu. Jednako tako je došlo do odstupanja u izvedbi glavnog pročelja crkve koja se počela graditi 1884. godine kada se iznad ulaznog portala postavlja spomen ploča s natpisom koji podsjeća na vrijeme njezina podizanja.¹⁸ Crkva je projektirana i izvedena kao jednobrodni prostor s glavnim i

¹⁷ Arhiv klarisa: nesredena građa, sitne potvrde za godine 1907., 1911., 1912.

¹⁸ Natpis glasi:

D. O. M.
 MONASTERIUM HOC VIRGINUM CLARISSARUM
 BENEMERITISSIMA ABBATISSA M. CLARA LINARDOVIĆ
 ANNO MDCCCLXXII INITIATUM
 ABBATISSA M. SERAPHINA BENVENUTI EXTRACTUM
 PRAESIDENTE M. ALOISYA BULAT
 ANITENTE ET FAVENTE M. CALOGERÀ
 EPISCOPO SPALTENSI ET MAKARENSE
 AGENTE CURAM MICHAELE OZRETIĆ
 IMPIGRO ET INDUSTRIO MONASTERII SINDYCO

E. Vecchiotti, Tlocrt I kata samostana sv. Klare u Splitu

dva pokrajnja oltara kojima je autor Pavao Bilinić. Gradnja oltara potvrjena je “Ugovorom” 8. studenog 1906 godine.¹⁹ U ugovoru se Bilinić obvezuje završiti oltare do 25. lipnja 1907., a za cijenu 2.800 fiorina. Honorar će mu se isplatiti nakon završetka radova.

ADDITA HORTORUM AMOENITATE
DIE XVI - MENSIS NOVEMBRIS
ANNO MDCCCLXXXIV
AUSPICATUM EST.

¹⁹ Arhiv klarisa:

Da una parte suor Maria Chiara Schilke abbadessa del monastero di S. Chiara, e Paolo Bilinić qm. Giovanni ambi da Spalato stipulano il seguente

Contratto

Il Sig. Paolo Bilinić qm. Giovanni di Spalato, si obbliga de eseguire nella Chiesa delle monache di S. Chiara in Spalato due altari, attenendosi strettamente al disegno e fabisogno che formano prate integrante del presente contratto, e di ultimarli al più tardi fino il giorno 25 Giugno 1907. pel prezzo pattuito di fiorini 2.800 duemillaottocento.

Detti altari si obbliga di eseguire con tutte le regole d'arte di modo che nessuno possa fare alcun rimarico. Tutti materalii occorenti per la messa in opera dei due altari, cioè la calce, sabbia, mattoni, come pure sassi, per la muratura interna, nonchè l'armatura, resterà acrico dell'imprenditore. Suor Maria Chiara Schilke abbadessa

U "Troškovniku" istog datuma²⁰ sadržan je opis materijala i dijelova oltara koji se trebaju izvesti prema nacrtu, ali nacrti oltara nisu zatečeni među ugovorima i troškovima. Već u prvoj točki ugovora Bilinić se obvezuje postići vrsnoću koju je dosegao projektirajući i izvodeći oltar u crkvi splitskih Jezuita. Kad 23. prosinca 1909. Bilinić upućuje Klarisama konačan obračun, on cijenu označava u visini 5.600 kruna,²¹ a u krunama je

del monastero di S. Chiara in Spalato si obbliga di pagare tutto ultimato il lavoro fiorini 2.800. duemilla ottocento v. a. al SIGR: Paolo Bilinić qm. Giovanni. Preletto confermato e firmato. Spalato il 8. Novembre 1906.

Suor Maria Chiara Schilke Abbsa
P. Bilinić

²⁰ Arhiv klarisa:

Fabbisogno

Per la costruzione di due altari laterali da reggersi nella chiesa di S. Chiara delle monache in Spalato: A. L'altare sarà eseguito secondo il disegno dal sottoscritto prodotto tutti i pezzi componente gli altari saranno di marmo di Carrara di grossezza e qualità precisamente pari all'altare che ho eseguito nella chiesa dei Revendissimi P. Gesuiti in Spalato. Ogni singolo pezzo ogni dettaglio verrà con tutta esattezza ed accuratamente lavorato, gli altari poi verranno arratati, levigati e bene lucidati.

B. Gli scalini di marmo bianco Carrara con le predelle a piccoli scacchi di marmi colorati.

C. Gli Antipendi ossia le mense lavorate nella loro facciata con modiglioni a voluta, arricchiti con ornamento. Nel centro delle stesse verranno eseguiti dei monogrammi intrecciati di foglie in ornato in alto rilievo.

D. Dei pilastrini lavorati con modenatura, con dei grappi di fiori pendenti in alto rilievo orneranno i fianchi dell'antipendio.

E. Lo scalino dei candeglieri lavorato con modenature, arricchito di scanelature e rosette incavate.

F. I dadi delle colonne lavorate con specchi e modenature, nanachi base e cimassa. I contro farti ai fianchi dei medesimi saranno lavorati con volute e ornamento e foglie intagliate.

G. Le colonne di marmo, fusate e lucidate a specchio, le alette ai lati delle medesime lavorate in ornato con volute e foglie intagliate, nonchè dei gruppi di fiori pendenti.

H. I Capitelli verranno nel loro stile lavorati a volute traforate e foglie in ornato intagliate.

I. Il contorno delle nicchie verranno in tutto arricchite di membrature e spechiata con riquadri.

J. La cornice di coronamento arricchita di modenature e spechiata con piccoli riquadri.

K. La trabeazione superiore verrà in tutto eseguita con modiglioni a voluta intracciata di foglie, nonchè arricchita di modenatura. Una cartella intrecciata di nastri in alto rilievo ornerà il prospetto delle trabeazine. Un cimiero in tutto rilievo lavorato con foglie in ornato così pure delle fughe alle parti lavorati con volute e foglie, formeranno il finimento dei altari.

Tutto quanto posto in opera restando a carico del sottoscritto il trasporto di tutti i pezzi componente gli altari fino in chiesa, nonchè calce, sabbia, e materiali occorrenti pae la posizione in opera.

Il prezzo dei due altari viene stabilito, sarebbe fiorini

duemilla-ottocento /2.800/.

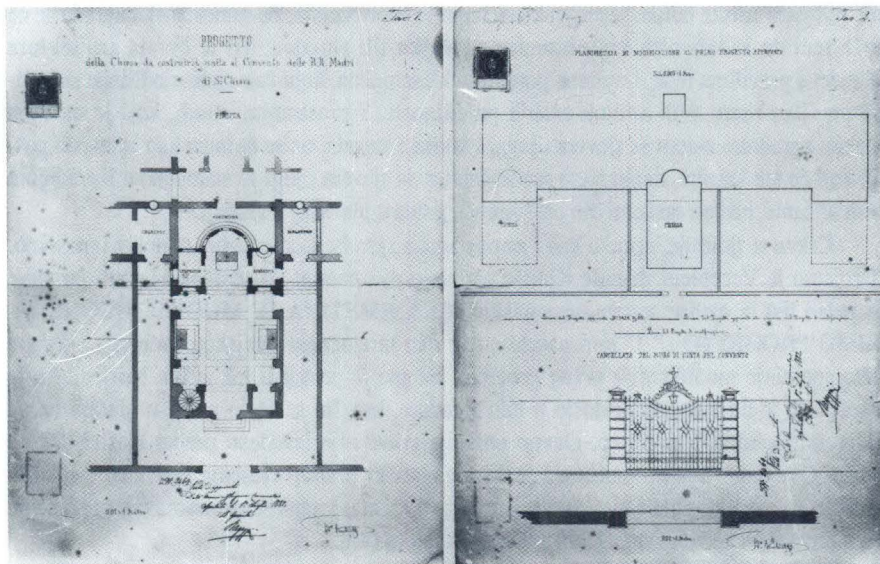
Spalato li 8. Novembre 1906.

P. Bilinić

²¹ Arhiv klarisa:

Dicchiario io sottoscritto di aver ricevuto da Suor Maria Chiara abbadessa del monastero di S. Chiara in Spalato l'imparto di corone cinquemilla seicento di /5.600/ le quali a pieno saldo per

E. Vecchiotti, Projekt prilagođen prvooj varijanti i nacrt ogradnog zida sa željeznim vratnicama

iskazana i cijena u dopisu od 12. studenog 1909. godine koji Biskupski ordinarijat upućuje matičnoj kući Klarisa.²²

Među arhivskom dokumentacijom nisu nađeni ugovori sa slikarom koji je ukrasio strop i zidove crkve, ali su na poleđini glavnog oltara upisana imena riječkih slikara A. Talatina i F. Kende,²³ o kojima u stručnoj literaturi nema informacija.

Samostan i crkva splitskih Klarisa građeni su, kako dokumenti potvrđuju, u posljednjoj četvrtini 19. stoljeća i u prvim godinama 20. stoljeća, u vremenu kada je Split počeo intenzivnije izlaziti iz okvira gradskih zidina. To je vrijeme koje u graditeljstvu, šire gleda-

due altari di marmo eseguiti, e posti sopra luogo nella sic accennata Chiesa.

Spalato li 23. Decembre 1909.

P. Bilinić

²² Arhiv klarisa:

Alla Molto Reverenda Madre Abbadessa delle Clarisse Spalato

Il Procuratore del Monastero presenti oggi allo scrivente il disegno per due altari, che Paolo Bilinić si offre di erigere per Modesta Chiesa, verso la spesa di 5.600 corone, assieme al relativo fabbisogno ed al progetto di contratto, avendo reso attenuto lo scrivente anche sulla modificazione convenuta in alcuni dettagli del disegno stesso. Nel mentre si approva in massima il progetto colle modificazioni, si autorizza la Molto Reverenda Madre Abbadessa di stipulare, avuta l'adesione la spesa preventiva.

Si restituiscono il disegno, il fabbisogno ed il progetto di contratto.

Dall'Ordinariato Vescovile

Spalato, 12. novembre 1906.

Il Vicario Generale - Vincenzo V. ans /potpis nečitak/

²³ M. A. Petričević, nav. dj., 41.

jući, prihvaća stilske odlike secesije, klasicizma i historicizama. Za samostansku zgradu se ne može reći da sadrži bilo koju izrazitu značajku tih slogova. To je čvrsta arhitektura podređena pravilima reda, izvedena pravilnim klesanicima, koju kao cjelinu odlikuje simetrija i pravilan ritam svih arhitektonskih pojedinosti. S prostranim vrtom, koji je omeđen visokim ogradnim zidom sa sjevera i juga, s istoka i zapada, on se doimao kao ladanjski posjed, koji će tek kasnije, trasiranjem saobraćajnica sa sjevera i juga te stambenom izgradnjom u tim ulicama, postati sastavni dio proširenoga grada u planskoj izgradnji.²⁴

Crkva se doimlje, upravo kao i samostanska zgrada, jednostavno, donekle i masivno. Vjerojatno je Vecchiatti za naše Klarise napravio dva nacрта. To se daje naslutiti po tome što jedan list iz cjeline nacрта nosi naslov "PLANIMETRIA DI MODIFICAZIONE AL PRIMO PROGETTO..." U tom nacrtu autor dan mogućnost dvojakog lociranja crkve, a pošto spominje modifikaciju prvog projekta, mogao je postojati još jedan. No jednako je moguće da je do odstupanja došlo u toku gradnje, kao što se zbilo n. pr. u gradnji crkve Gospe od Dobrića.²⁵ Svakako, glavno pročelje crkve nije izvedeno prema klasicističkom nacrtu. Ovo koje imamo danas odaje historicistički pristup rješenja površine s lučnim završetkom zabata i pokrajnim zavijucima poput rozeta, i naglašena vodoravna profilacija, kao u renesansi, a sve u naglašenoj jednostavnosti ukrasa.

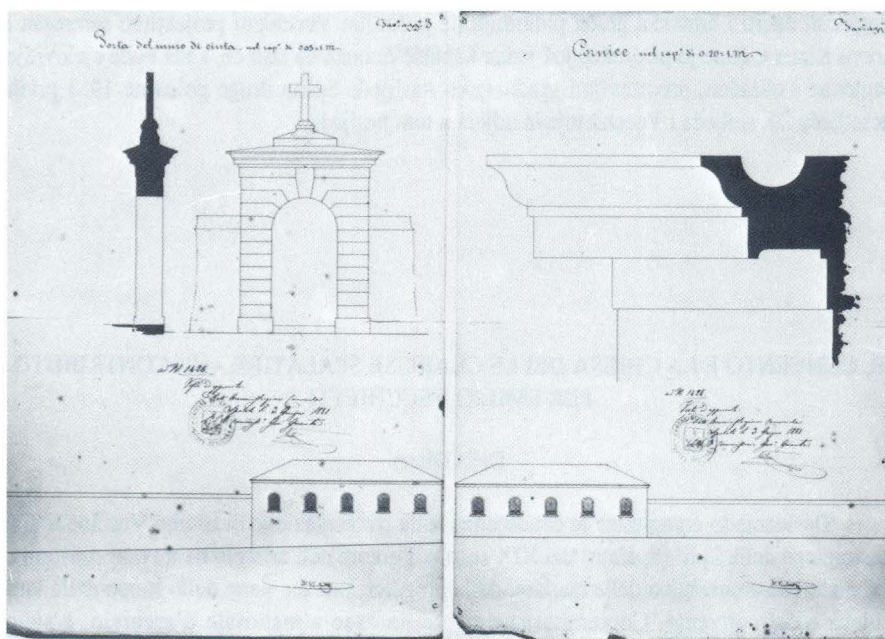
Ne čudi što je Vecchiatti, vjerojatno sam, angažirao Bilinića za gradnju oltara. Pored činjenice što je Bilinić bio veoma sposoban klesar, on je bio oženjen Vecchiattijevom kćerkom Reginom. Izuzme li se barokni oltar koji je prenešen iz stare crkve, Bilinić se u izvedbi dvaju pokrajnih oltara predstavio skromnije nego je to učinio u crkvi splitskih Jezuita. Jednostavnost interijera ne remeti ni iluzionistički izvedena stropna slikarija s prizorom ređenja sv. Klare.

Sumirajući arhivske podatke koji su mi bili dostupni, zahvaljujući susređljivosti sestara klarisa, može se zaključiti sljedeće: tok gradnje, od priprema preko ugovaranja, nabavke materijala i izvođenje radova, nije jednakomjerno praćen dokumentacijom. To dalje znači da se arhivska građa ili osipavala tijekom stoljeća, ili, što je vjerojatnije, stoji pohranjena i nedostupna radi zatvorenosti reda. Znatno je više podataka o drugoj fazi gradnje i o gradnji crkvenih oltara nego o počecima izgradnje samostana. I pak, iz ovog što je bilo dostupno, mogu se crpsti različite dragocjene informacije. U ovoj prilici najvažniji je podatak da je Vecchiatti projektirao samostanski sklop s crkvom splitskih klarisa, pa se time njegovo učešće u oblikovanju Splita na kraju 19. u 20. stoljeće proširuje.

Doznaje se dalje da je Pavao Bilinić autor pokrajnih oltara, da je građevinske radove u prvoj fazi vodio graditelj Marin Gemo, u drugoj Mihovil Ozretić, a pri gradnji zvonika crkve Ante Radica. Sva tri graditelja izdanci su starih splitskih obitelji čija prezimena i danas predstavljaju starosjedioce Splita. Uočava se također da financijska oskudica prati tok gradnje, radi čega su klarise prisiljene prodavati ne samo zemlje koje su opatice

²⁴ Samostanski sklop s crkvom omeđen je prometnicama: sa sjevera ulicom Kralja Zvonimira /preimenovanje ulica 1992. g./, otvorenom i nazvanom Tartagliina ulica god. 1930., s juga ulicom Pojišanskom /preimenovanje ulica 1992. g./, ranije zvanom ulice Rade Končara.

²⁵ *D. Diana*, Prilog arhitekturi XIX stoljeća u Splitu, Prilozi za povijest umjetnosti u Dalmaciji 21, p. o. Fiskovićev zbornik I, 699-711.

E. Vecchiotti, Samostan sv. Klare, detalji s kućicom

donosile sobom u miraz, već i inventar starog samostana pa i samu staru samostansku zgradu. Nedostatak sredstava sigurno je uzrokovao nabavljanje građevinskog materijala u malim količinama, pa otuda veliki broj malih računa i potvrda. Uočava se tako n. pr. da Bilinić u pismu upućenom biskupu Nakiću prosvjeduje što ugovorena cijena za izradu oltara ne može podmiriti stvarne troškove izvedbe, pa spominje mogućnost štrajka radnika nezadovoljnih uvjetima na tom gradilištu.²⁶ Sasvim je sigurno da građa koja je korištena u ovoj radnji predstavlja samo dio dokumentacije o postojećem samostanu i crkvi splitskih Klarisa, pa stoga ne može dati zaokruženu sliku prilika u graditeljstvu Splita tog vremena. S obzirom na zatvorenost reda nije bilo moguće nikakvo osobno traganje pa sam koristila tako onu građu koju su mi prikazale sestre klarise, na čemu im zahvaljujem.²⁷

Ne ulazim ovdje u mnoštvo sitnih detalja jer oni nisu od interesa za ovu radnju kojoj je svrha proširi znanje o Vecchiottijevu učešću u izgradnji Splita njegova vremena.

²⁶ Arhiv klarisa:

“... e che seguitando e portando ad esecuzione detti due altari avrei dovuto sottostare ad una perdita non indifferenta, decisi di sospendere il lavoro. Insorti poi gli scioperi, nonche l'incarceramento in conseguenza di questi della mano d'opera, non solo ma bensì pure dei materiali greggi occorrenti, benché con mai grave rincrescimento e dispiacere di non poter adempiere l'impegno assumtami, per quanto io avevo già approntato una parte de lavoro.

²⁷ Posebno zahvaljujem na pomoći i susretljivosti sestrama Mariji Petričević, Suzani Muzuković, Ivani Šuljić i Ceciliji Sabljic.

Potpisani nacrti i arhivska građa potvrđuju da je Emilio Vecchietti projektirao samostan i crkvu Klarisa, čime je pridružen još jedan kamenčić mozaika koji će, kada bude cjelovitije sagledan i obrađen, predstavljati graditeljsko naslijeđe Splita druge polovine 19. i prvih desetljeća 20. stoljeća i Vecchiettijeva udjela u tom nasljeđu.

IL CONVENTO E LA CHIESA DELLE CLARISSE SPALATINE - UN CONTRIBUTO PER EMILIO VECCHIETTI

Deša Diana

Desiderando completare le conoscenze sulla partecipazione di Emilio Vecchietti alla costruzione della Split (Spalato) del XIX secolo, l'autore dell'articolo ha trovato conferma, nel materiale archivistico delle clarisse, della progettazione da parte dello stesso della loro chiesa e del convento. Contemporaneamente, in base a materiale d'archivio, è stato dimostrato che gli altari laterali nella chiesa di S. Chiara sono opera di Pavao Bilinić.

Nell'articolo si presenta anche la notizia che la costruzione fu accompagnata da problemi finanziari, mentre attraverso le commissioni a imprenditori e artigiani, si illuminano non solo le condizioni in cui si svolsero i lavori, ma anche in generale la vita della città, che al passaggio dal XIX al XX secolo, si ingrandì estendendosi a superfici agrarie che fino ad allora non le erano appartenute.

Infine, il complesso conventuale con la chiesa viene inserito nella cornice stilistica del tempo in cui fu realizzato.